

Regelbunden tillsyn i Hökåsensskolan

Förskoleklass

Grundskola 1-6

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Västerås kommun och besökt Hökåsensskolan den 16 april 2009. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se/sv/tillsyn.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 15 februari 2010.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Hökåsensskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Hökåsensskolan intervjuades rektorn, lärare och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1: Antal elever

Hökåsensskolan	Antal elever
Förskoleklass	47
Grundskola	251

Källa: Skolan egna uppgifter i samband med tillsyn 2009

Hökåsensskolan är en skola med förskoleklass och grundskola årskurserna 1-6. Skolan ligger i Västerås östra skolområde och leds av en rektor. Skolan är organiserad i fyra arbetslag – två lag för F-3, ett lag för 4-6 samt ett lag för specialundervisning och elevvård. Arbetslagen leds av arbetslagsledare.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Kommentar och bedömning:

Skolan anger måluppfyllelsen för både årskurs 3 och 5 i grundskolan i sin kvalitetsredovisning.

För årskurs 3 anges 2008 måluppfyllelsen i matematik och svenska. 40 av 42 (95%) elever nådde målen i matematik. 39 av 42 (93%) elever nådde också målen i svenska. Året innan var motsvarande siffror 35 av 41 (85%) i matematik respektive 37 av 41 (90%) i svenska.

För årskurs 5 anges måluppfyllelsen år 2007 och 2008 i ämnena matematik, svenska, engelska samt idrott och hälsa i kvalitetsredovisningen, enligt följande:

2007		2008
Matematik	42 av 45 (93%)	47 av 55 (85%)
Svenska	43 av 45 (96%)	46 av 55 (84%)
Engelska		47 av 55 (85%)
Idrott o Hälsa		53 av 55 (96%)

Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas på skolan så att alla elever ges förutsättningar för att nå lägst de nationella kunskapsmålen för årskurs 5.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I 2 kap. 6 § grundskoleförordningen anges att det för varje ämne finns en kursplan innehållande både de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter femte och nionde skolåret. I kursplanerna för svenska, svenska som andraspråk och matematik finns också mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det tredje skolåret. Enligt avsnitt 2.7 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94 ska läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån läroplanens och kursplanernas mål. Läraren ska muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Detta uppdrag omfattar skolans alla ämnen. I Hökåsensskolan följer lärarna upp elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas mål i främst svenska, engelska och matematik. I övriga ämnen följs inte elevernas kunskapsutveckling upp i tillräcklig utsträckning. Det framkommer att de resultat som redovisas huvudsakligen bygger på nationella prov och screening. Elever, föräldrar samt rektorn saknar således information om hur eleverna utvecklas i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i grundskolans kursplaner. Skolinspektionens bedömning är att lärarna på ett systematiskt sätt behöver följa upp och synliggöra varje elevs kunskapsresultat i alla ämnen.

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Den ska vara framtidsinriktad och skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Den ska också innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Dessa omdömen får vara betygslänkande

men bör anpassas till elevens ålder och förutsättningar.

De individuella utvecklingsplaner Skolinspektionen tagit del av vid Hökåsensskolan har ofta karaktären av beskrivningar av personliga egenskaper eller utgör uppmaningar hur eleven ska arbeta eller agera. I viss mån tas kunskapsutvecklingen i svenska och matematik upp, i övrigt saknas koppling till de nationella målen i styrdokumentet. Skolans insatser framgår inte. Lärarna uppger att skolan saknar ett gemensamt förhållningssätt till arbetet med individuella utvecklingsplaner. Eleverna uppger att de inte är säkra på att de har en individuell utvecklingsplan. Planerna innehåller inte heller skriftliga omdömen i samtliga de ämnen som eleverna får undervisning i.

Skolinspektionen bedömer att Hökåsensskolan inte upprättar skriftliga omdömen i enlighet med författningarnas krav. Skolinspektionen bedömer också att skolan behöver se över innehållet i de individuella utvecklingsplanerna så att de överensstämmer med författningarnas krav. Slutligen behöver skolan säkerställa att det upprättas individuella utvecklingsplaner för samtliga elever och att dessa görs kända hos eleverna.

1.3 Bedömning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.2 Vid bedömning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I kapitel 2 i Lpo 94, "Mål och riktlinjer" framgår att mål att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Av avsnitt 2.2 framgår bl.a. att skolan ska sträva efter att varje elev lär sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, samt reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Flera elever uppger att de tycker undervisningen är ensidig och inte ger utrymme för reflektioner över vad de lär sig. I diskussioner med lärarna framkommer också att det råder osäkerhet kring betydelsen av mål att sträva mot och att dessa av vissa lärare uppfattas som individuella mål som kommer "efter" uppnåendemålen. Skolinspektionen bedömer att undervisningen i högre grad behöver utgå från läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Betydelsen av målen att sträva mot behöver tydliggöras för lärare och elever.

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 4 kap. 2 § skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bl.a. följande. Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande. Rektorn har, enligt avsnitt 2.8 i läroplanen, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. För att eleverna, i enlighet med läroplanens intentioner, ska kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs också att skolan klargör vilka mål utbildningen har. Tillsynen i Hökåsensskolan visar att eleverna har varierande möjligheter att utöva inflytande över undervisningsprocessen och över sitt eget lärande, vilket också bekräftas av rektorn. Eleverna uppger att lärarna planerar det mesta av undervisningen själva och eleverna får för flertalet lärare sällan ha synpunkter på undervisningens innehåll och planering. De beskriver undervisningen som tråkig och enformig samt att läraren inte lyssnar på deras idéer. Eleverna efterlyser mer variation i undervisningen samt alternativa arbetsformer och redovis-

6 (12)

ningsformer.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan behöver försäkra sig om att eleverna har de möjligheter till inflytande som läroplanen beskriver.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att göra skolan till en god miljö för elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 1 kap. 2 § och 4 kap. 1 § skollagen samt 5 kap. 1 § grundskoleförordningen ska hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd och sådan ska också ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Också i avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisning och elevvårdsverksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver för att nå målen för utbildningen. Vid tillsynen av Hökåsensskolan framkommer att det inte ges särskilt stöd i alla ämnen för de elever som har svårigheter i skolarbetet. Rektorn uppger att särskilt stöd ges främst i svenska, engelska och matematik. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver säkerställa att särskilt stöd vid behov ges i samtliga ämnen.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.3 Skolan har upprättat en plan mot kränkande behandling i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 14 a kap. 8 § skollagen ska det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt 3 kap. 14 § diskrimineringslagen ska en utbildningsanordnare som bedriver utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att dels främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning, dels förebygga och förhindra trakasserier som har samband med ovan nämnda diskrimineringsgrunder. Det finns inget hinder för skolan att föra samman dessa två planer i ett dokument. Skolinspektionen bedömer dock endast skolans plan mot kränkande behandling. Skolinspektionen har granskat Hökåsenskolans likabehandlingsplan och funnit att den tydligare bör utgå från en aktuell kartläggning av skolans behov inom området, som kan ligga till grund för de insatser och åtgärder som behöver göras under året. Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas för att upprätta en plan mot kränkande behandling som fullt ut svarar mot författningarnas krav. Skolinspektionen vill också uppmärksamma skolan på att det av planens namn bör framgå att den omfattar skolans arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

I 4 kap. 3a § skollagen anges att vissa bestämmelser om utbildningens omfattning i grundskolan (timplan) framgår av bilaga 3 till skollagen. I denna bilaga anges utbildningens omfattning i grundskolan för ämnen och ämnesgrupper. I 1 kap. 2 § grundskoleförordningen definieras begreppen *undervisning* och *garanterad undervisningstid*. I 1 kap. 4 § grundskoleförordningen anges bestämmelser om lokaler och utrustning.

I Hökåsensskolan saknas ändamålsenliga lokaler för skolförlagd undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap. Vid tillsynen framkommer att undervisningen i hem- och konsumentkunskap till största delen genomförs genom hemuppgifter, vilket också bekräftas av rektorn.

Skolinspektionen gör bedömningen att undervisning genom hemuppgifter inte uppfyller kravet på garanterad undervisningstid under lärares ledning, vilket behöver åtgärdas. Skolinspektionen bedömer också att skolan behöver försäkra sig om att ändamålsenliga lokaler och utrustning för ämnet hem- och konsumentkunskap används för undervisningen.

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

10 (12)

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.4 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektorn har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete**Bedömningspunkter****3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måloppfyllelsen.**

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Den enskilda skolans utveckling ska skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Vidare framgår i Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar, att rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn har således ansvaret för skolans resultat.

I tillsynen framkommer att verksamhet, insatser och resultat delvis följs upp och diskuteras i arbetslag och ledning. Det saknas ett systematiskt kvalitetsarbete på skolan, där resultat följs upp och utvärderas. Det framkommer också brister när det gäller analys av resultaten samt kopplingen mellan analysen och de åtgärder som föreslås.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att rektorn behöver stärka systematiken i kvalitetsarbetet och att åtgärder för utveckling i högre grad genomförs med utgångspunkt från analys av resultaten, så att arbetet sker i enlighet med de

12 (12)

nationella styrdokumenten.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning.

Enligt 3 § samma förordning ska kvalitetsredovisningarna innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan, förskolan eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

Enligt 3 a § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska i uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen redovisas i kvalitetsredovisningen.

Enligt 4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska skolans kvalitetsredovisning utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisning.

Hökåsenskolans kvalitetsredovisning beskriver mål, insatser och vissa resultat under rubrikerna *Kunskaps- och utvecklingsuppdraget* samt *Normer och värden*. För grundskolans årskurs 3 redovisas resultaten i svenska och matematik och för årskurs 5 redovisas resultaten svenska, matematik, engelska och idrott och hälsa. Resultatredovisning i övriga ämnen saknas. Bedömning av i vilken utsträckning skolan i övrigt uppnår de nationella målen är bristfällig. Det framgår inte vilka insatser som bidragit till förbättring och varför detta har skett. Därmed saknas även underlag för en redogörelse av vilka åtgärder skolan behöver vidta för att öka måluppfyllelsen. Hökåsenskolans kvalitetsredovisning saknar en redovisning av skolans uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Dessutom framkommer vid tillsynen att elever och vårdnadshavare inte har medverkat i arbetet med att utarbeta kvalitetsredovisningen.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver utveckla kvalitetsredovisningen så att den till fullo uppfyller de krav som författningarna ställer.

Stockholm 13 november 2009

Sture Löf

Anna Rydin